

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра права

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова вченої ради
29.05.2023
протокол № 07, п. 8

ВВЕДЕНО В ДІЮ
Наказ від 29.05.2023 № 70

**ФІЛОСОФІЯ /
PHILOSOPHY**

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр»/	«bachelor»
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»/	«Social and behavioral sciences»
Спеціальність	053 «Психологія»/	«Psychology»
Освітня програма	«Економічна та соціальна психологія »/	«Economic and Social psychology»

Розробник: Кокарча Юлія, кандидат політичних наук.

Гарант освітньої програми «Економічна та соціальна психологія » -
Штифурак Віра, доктор педагогічних наук, професор

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри права від 15.05.2023
протокол № 06; на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та
права від 16.05.2023 протокол № 05 .

Рецензенти:

Добіжа Василь, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри
правознавства і гуманітарних дисциплін ВННІЕ ЗУНУ

Штифурак Віра, доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри права ВТЕІ ДТЕУ.

Редактор: Фатєєва Т.
Комп'ютерна верстка: Тимощук М.

Підп. до друку 16.06.2023. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,33.
Обл.-вид. арк. 1,08. Тираж 2. Зам. № 290.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ:

Мета вивчення дисципліни.

Навчальна дисципліна «Філософія» є обов'язковою і базовою складовою гуманітарної освіти, метою якої є формування у студентів освітнього ступеня «бакалавр» філософської культури мислення; пізнання людиною навколишнього світу і самої себе; створення у людини цілісної картини світу; вироблення уміння застосовувати філософську методологію у практичній діяльності; розвинення самої здатності логічного мислення, вдосконалення гнучкості, ясності у розкритті його нових граней і можливостей; формування світоглядної орієнтації майбутніх спеціалістів у різних сферах сучасного життя, у тому числі і в торговельно-економічній сфері.

Оволодіння основами філософії є необхідним і визначальним у формуванні світогляду спеціаліста вищої кваліфікації. Адже світогляд – це не тільки сукупність загальних знань про світ, це також соціальні пріоритети та гуманістичні цінності – все те, що визначає вибір лінії поведінки особистості в житті, її відповідальне відношення до суспільства, до самої себе.

Завданням навчальної дисципліни «Філософія» у студентів освітнього ступеня «бакалавр» є:

- надання студентам цілісного уявлення про специфіку і зміст філософського знання, його проблематику, поняття та категорії;
- формування системного знання про історію зарубіжної та вітчизняної філософії, її сучасний стан і перспективи подальшого розвитку;
- розуміння того, що становлення та розвиток сучасної науки неможливі без філософії як теоретично-методологічної основи людського світобачення та світорозуміння;
- сприяння розвитку творчого мислення студентів, засвоєнню ними нових теоретичних досягнень у розвитку сучасної філософської думки;
- вироблення у студентів уміння критично аналізувати різного роду догми, стереотипи і шаблони;
- надання цілісного уявлення про процес правильного, аналітичного, критичного мислення та законів, яким воно підпорядковане;
- сприяння оволодінню студентами прийомів доведення та спростування під час дискусій;
- поєднання теоретичних положень з проблемами реальної дійсності, практичної діяльності майбутнього спеціаліста.

Кінцевим результатом навчання у студента повинне бути сформоване постійне прагнення стимулювати своє креативне мислення на розумовий пошук наукової істини та вміння творчо використовувати отримані знання у соціально-політичній та професійній діяльності.

Результатом вивчення навчальної дисципліни «Філософія» для освітньої програми «Економічна та соціальна психологія» є формування комплексу компетентностей:

інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

загальні компетентності:

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові) компетентності:

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Філософія» полягають:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки. Програма з дисципліни «Філософія» упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів.

Критерії оцінювання результатів навчання

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Здобувачі вищої освіти, які повністю виконали програму дисципліни та набрали достатню кількість балів, отримують підсумкову оцінку без опитування чи виконання екзаменаційного завдання (згідно з Положенням Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти).

У разі, якщо здобувач вищої освіти бажає поліпшити свою оцінку, або не набрав 75 балів, він складає екзамен з усієї програми навчальної дисципліни у вигляді письмового опитування знань згідно завдань встановленого зразка.

Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80:20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності відповідно до шкали переведу поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.

Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового (семестрового) контролю, має право звернутися із проханням переглянути оцінку, одержану на екзамені (згідно Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів).

Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл

Назва теми	Кількість годин			Форми контролю	
	Усього годин/кредитів	з них			
		лекції	практичні заняття		самостійна робота студентів
Тема 1. Філософія як специфічний тип знань	11	2	2	7	УО, Т
Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу.	11	2	2	7	УО, СУН
Тема 3. Антична філософія.	11	2	2	7	УО, ОРСЗ
Тема 4. Західноєвропейська філософія Середньовіччя.	12	2	2	8	УО, Т, СУН
Тема 5. Філософія Відродження.	12	2	2	8	УО, СУН
Тема 6. Філософія Нового часу.	11	2	2	7	УО, Т, ОРСЗ
Тема 7. Гносеологія. Філософія пізнання	12	2	2	8	УО, СУН
Тема 8. Діалектика – всезагальна теорія розвитку.	10	2	2	6	УО, КТ
Тема 9. Філософія та сучасний світ: філософія дозвілля, творчості, мови.	15	2	2	11	УО, СУН, Т
Тема 10. Філософія кохання (статі), філософські основи теорії гендеру.	15	2	2	11	УО, Т
Тема 11. Філософія економіки	15	2	2	11	УО, СУН
Тема 12. Філософський аналіз сучасних тенденцій споживання.	15	2	2	11	УО, Т
Тема 13. Філософія бізнесу та її психологічні виміри.	15	2	2	11	УО, ОРСЗ
Тема 14. Філософія культури соціального впливу	15	2	2	11	УО, Т, ОРСЗ
Разом	180/6	28	28	124	
Підсумковий контроль – екзамен					

Умовні позначення: УО – усне опитування; Т - тестування; СУН – система управління навчання MOODLE; КТ – комп’ютерне тестування; ОРСЗ – оцінка розв’язання ситуаційної задачі

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст дисципліни (теми програми)

Тема 1. Філософія як специфічний тип знань

Філософія як теоретичне ядро світоглядного знання. Сутність, структура та історичні типи світогляду. Природа філософського знання. Предмет, структура та основні функції філософії. Історія філософії – об'єктивний історичний процес розвитку світової філософської думки. Сутність, основні ознаки та характерні риси основних етапів становлення та розвитку світової філософії. Діалог концепцій, думок, поглядів як фактор розвитку філософського процесу.

Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу.

Філософсько-світоглядне значення проблеми "Схід-Захід" в її сучасному окресленні. Україна та українська культура в контексті проблеми співвідношення західного та східного типу цивілізацій. Порівняльний аналіз вихідних особливостей західного та східного типів філософствуваття. Філософські ідеї Стародавньої Індії та їх сучасне значення. Сучасна оцінка вихідних філософських ідей буддизму. Сучасна оцінка основних ідей конфуціанства. Сучасна оцінка провідних ідей даосизму.

Тема 3. Антична філософія

Феномен античної філософії в європейській історії. Умови та чинники формування античної філософії. Значення ідей античної натурфілософії для сучасної філософії та науки. Оцінка ролі софістів в розвитку античної філософії та культури: позитивне та негативне в їх діяльності. Життя та філософська діяльність Сократа. Філософське вчення Платона. Вихідні ідеї філософії Арістотеля. Здобутки філософських шкіл пізньої античної філософії. Впливи античної філософії на розвиток української філософської думки та культури.

Тема 4. Західноєвропейська філософія Середньовіччя.

Основні причини зміни світоглядних орієнтирів при переході від античності до Середньовіччя. Східна та західна патристика: порівняльна характеристика. Сучасне значення провідних ідей християнської патристики. Вплив ідей візантійської патристики на культуру Київської Русі. Схоластика і містика як провідні напрями середньовіччя. Філософії тотожне та відмінне. Провідні ідеї розвиненої схоластики та їх історичне значення. Провідні ідеї розвиненої. Містики та їх роль у людському самоусвідомленні.

Тема 5. Філософія Відродження.

Суперечливий характер соціально-культурних та духовних процесів європейського Відродження. Вихідні ідеї філософії гуманізму та їх світоглядне значення. Вплив ідей італійського гуманізму на духовні процеси в Україні. Ренесансні неоплатонізм та натурфілософія про світобудову. Ренесансний скептицизм. Роль ренесансної філософи у формуванні європейської науки. Проблеми оцінки ролі епохи Відродження у розвитку європейської культури.

Тема 6. Філософія Нового часу.

Сутність та причини утвердження механістичного світогляду в Європі Нового часу. Мислення "здорового глузду" його філософська оцінка. Тлумачення пізнання в філософії Нового часу. Особливості методологічних позицій Ф. Бекона та Р.Декарта; їх роль у розробці ідейних засад науки. Філософія Нового часу про світобудову. Вчення Б. Паскаля про людину та її місце в світі. Філософські ідеї європейського Просвітництва.

Тема 7. Гносеологія. Філософія пізнання

Основні гносеологічні концепції в історії філософії. Агностицизм та його сучасні варіації. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Загальні рівні пізнання. Сутність та взаємозв'язок емпіризму та ірраціоналізму. Особливості та підрівні чуттєвого пізнання. Зміст розсудку. Відмінності формальної логіки у буденній та науковій свідомості. Раціональні методи пізнання. Категорійний рівень розуму як вищого рівня пізнання. Особливості, рівні і форми наукового пізнання. Основні методи наукового пізнання. Поняття істини. Практика як критерій істинності пізнання та критерій істинності самої практики.

Тема 8. Діалектика – всезагальна теорія розвитку

Діалектика як вчення про всезагальний розвиток. Історико-філософські форми діалектики. Поняття розвитку. Розвиток і саморозвиток. Всезагальність законів розвитку. Альтернативні концепції розвитку.

Основні принципи та закони діалектики. Сутність суперечності. Форми та способи розв'язання суперечностей.

Сутність та зміст категорій діалектики. Співвідношення категорій діалектики.

Тема 9. Філософія та сучасний світ: філософія дозвілля, творчості, мови.

Філософія про феномен дозвілля. «Дозвілля» у культурі, економіці, релігії, соціальній та індивідуальній психології людства.

«Мислення, спрямоване на творчість». Феномен творчості мовою філософії (філософська таїна творчості). «Перехід від небуття у буття» (Платон) як «формула» творчості.

Свідомість – творчість – діяльність. Види творчості. Наукова, технічна, художня, філософська творчість. Специфіка соціальної творчості.

Філософія мови сучасного західного світу: світ і людина як текст, людська свідомість як текст, мовні ігри, "лінгвістичні маски" тощо. Мова як засіб увійти у багатовимірний простір світу постмодерну.

Тема 10. Філософія кохання (статі), філософські основи теорії гендеру.

Філософська таємниця кохання та розмаїття його "визначень". Homo amans (Людина, що кохає). «Формула» кохання. Десоціалізоване «кохання» та соціалізовані «секс», «родина», «шлюб», «сексуальна розпуста» тощо.

Проблематика статі: виникнення та генеза. Жіночість та мужність, фемінінне (фемінність) та маскулінне (маскулінність). Приватне та публічне. Проблема першої (біологічні ознаки) та другої (соціальної) статі. Проблема змінування статі. «Жіноче питання» в історії культури людства.

Історія «родини» в історії людства. Феномен проституції, гомосексуалізму й ін. Філософія кохання. Соціологія кохання. Фізіологія кохання. Чоловік та жінка у розмаїтті проявів психології кохання. «Кохання» у сучасному світі.

Філософські основи теорії гендеру. Гендер як соціальна стать. Гендер та соціальний статус. Гендерні ролі та стереотипи. Гендерні норми. Проблема гендерної ідентичності. Гендерна рівність та гендерна дискримінація. Гендерне насильство. Фемінізм. Українська гендерна культурологія (гендерні аспекти української культури).

Тема 11. Філософія економіки

Економіка як специфічна сфера суспільного життя. Економіка та економічна поведінка. Людина як homo economicus. Феномен економічної ментальності людини.

Економічна культура людства (різновиди, моделі, принципи, прояви). Економічні практики. Феномен ринку, ринкової економіки. Підприємництво як "філософія" економіки. Людина у світі грошей.

Неоекономіка (постекономіка) як нова соціальна реальність: новий характер виробництва, інноваційні технології й інноваційний стиль мислення, радикально змінний характер економічного механізму грошей. Інформація як ключ до сучасної економічної діяльності; вартісні виміри інформації. Інтелектуальний капітал та становлення інтелектуальної економіки. "Інтелектуальна компанія" як якісно нова організація (з інформаційним характером основних фондів і товарних запасів).

Тема 12. Філософський аналіз психології споживача.

Роль психології споживача в економічних процесах та її філософський аналіз. Психологічні чинники, що впливають на споживання та їх вплив на економіку.

Філософія реклами та її вплив на споживача. Філософський підхід до розуміння споживчої поведінки та її вплив на економіку. Роль емоцій та мотивації в споживанні та їх вплив на економічні процеси. Філософія поведінкової економіки та її відношення до психології споживача.

Аналіз впливу культурних факторів на споживача та економіку з філософської точки зору. Філософські аспекти вивчення споживчої поведінки та їх відношення до економіки. Філософський аналіз поняття "споживач" та його відношення до економіки. Етичні питання в споживанні та їх вплив на економічні процеси з філософської точки зору.

Тема 13. Філософія бізнесу та її психологічні виміри.

Основи філософії бізнесу: історичний огляд, основні концепції та теорії. Психологічні аспекти бізнесу: основні підходи та теорії психології, що застосовуються у бізнесі. Етичні та моральні аспекти бізнесу: поняття етики та моралі, їх вплив на бізнес-практики. Філософські підходи до управління бізнесом: концепції та теорії, що визначають філософський підхід до управління бізнесом.

Психологічні аспекти управління бізнесом: теорії мотивації, лідерства, комунікації та ін. Етичні виміри управління бізнесом: поняття етичності та моральності в управлінні бізнесом, практичні аспекти етики бізнесу. Філософські аспекти маркетингу: поняття та теорії маркетингу, їх відношення до філософії. Психологічні аспекти маркетингу: підходи до дослідження споживачів, психологія споживача, теорії маркетингових комунікацій та ін. Етичні виміри маркетингу: поняття етики маркетингу, етичні вимоги до маркетингових практик та ін. Філософські аспекти фінансів: поняття та теорії фінансів, їх відношення до філософії.

Тема 14. Філософія культури.

Поняття культури. Основні концепції культури. Культура як соціальне, матеріально-духовне явище. Конкретно-історичні типи існування культури. Феномени субкультури та контркультури. Форми культури. Національне та загальнолюдське в культурі. Діалогічний характер культури. Культура як спосіб буття людини. Духовна культура як форма ціннісної єдності цивілізації. Людина як творець та творіння культури.

Структура навчальної дисципліни

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувачів (в год)
1	2	3
<p>Знати: характерні особливості світогляду.</p> <p>Вміти: застосовувати отримані знання у своїй професійній діяльності; аргументовано захищати свою світоглядну позицію.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 1. Філософія як універсальний тип знань.</p> <p>Лекція №1. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> Особливості історичного виникнення філософії. Філософія і міфологія. Проблема визначення предмету філософії. Характерні риси філософського мислення. Співвідношення філософії (науки), 9релігії та мистецтва. Структура та функції філософського знання. Провідні позиції у філософії. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1, 2</p>	2
	<p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення на практичному. Вивчаючи філософські словники, енциклопедії та підручники треба сформулювати свій власний словник філософських термінів, понять і категорій, визначення яких необхідно вивчити.</p>	7
	<p>Практичне заняття № 1. Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> Поняття світогляду, його сутність та структура. Історичні типи світогляду. Предмет, структура та функції філософії. Основне питання філософії, його дві сторони та їх рішення. 	2
<p>Знати: характеристику Давньоіндійської, Давньокитайської філософії; особливості філософського періоду Стародавнього Сходу.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу.</p> <p>Лекція №2 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> Проблема "Схід-Захід" в сучасній філософії та культурології. Особливості східного та західного типів філософствування. Канонічні джерела, провідні ідеї та напрями філософської думки Стародавньої Індії. Канонічні джерела, провідні ідеї та напрями філософської думки Стародавнього Китаю. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 35 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2

1	2	3
<p>Вміти: орієнтуватися у філософських течіях Стародавнього Сходу.</p>	<p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання: 1. Давньоіндійська філософія: джайнізм, буддизм. 2. Філософські системи індуїзму. 3. Філософія Стародавнього Китаю. Даосизм. Конфуціанство.</p>	
	<p>Практичне заняття № 2. Питання 1. Значення проблеми співвідношення західного та східного типу цивілізацій для розуміння процесів суспільного життя та розвитку філософії: 2. Канонічні джерела Стародавньої Індії та їх світоглядні ідеї. 3. Філософські школи Стародавньої Індії. 4. Канонічні джерела Стародавнього Китаю та їх світоглядні ідеї. Філософські школи Стародавнього Китаю.</p>	2
<p>Знати: характерні особливості філософського періоду Античності.</p> <p>Вміти: орієнтуватися у філософських вченнях Античності.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 3. Антична філософія.</p> <p>Лекція № 3. План лекції 1. Поняття античної філософії. Етапи її розвитку та загальні особливості. . 2. Розвиток ідей у натурфілософських ("фізичних") школах Стародавньої Греції. 3. Ідеї та представники високої класики в розвитку античної філософії. 4. Завершальний цикл розвитку античної філософії: школи, ідеї, представники. Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2
	<p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання: 1. Філософія Античності. Мілетська школа, натурфілософія Геракліта. Атомістичний матеріалізм Демокрита. 2. Філософія Античності. Суб'єктивна діалектика Сократа; онтологічні та гносеологічні проблеми філософії Платона; філософська система Аристотеля. 3. Антична філософія Риму (стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм та неоплатонізм); Тит Лукрецій Кар, Сенека.</p>	7
	<p>Практичне заняття № 3. Питання 1. Мілетська школа, натурфілософія Геракліта. 2. Атомістичний матеріалізм Демокрита. 3. Суб'єктивна діалектика Сократа. 4. Онтологічні та гносеологічні проблеми філософії Платона.</p>	2

1	2	3
	5. Філософська система Аристотеля. Антична філософія Риму (стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм та неоплатонізм). Лукрецій Кар, Сенека.	
<p>Знати: характерні особливості філософського періоду Середньовіччя.</p> <p>Вміти: орієнтуватися у філософських вченнях Скредньовіччя</p>	<p>Тема 4. Західноєвропейська філософія Середньовіччя. Лекція № 4. План лекції 1. Зміни у світогляді під час переходу від античності до європейського Середньовіччя. 2. Вихідні ідеї середньовічної патристики. Місце філософії у духовному житті Середньовіччя. 3. Схоластика і містика як провідні напрями середньовічної філософії. Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2
	<p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання: 1. Особливості формування Середньовічної філософської думки. 2. Схоластика як особливий тип культури. 3. Полеміка номіналізму та реалізму. Філософія Т.Аквінського (томізм).</p>	8
	<p>Практичне заняття №4 Питання 1. Середньовічна філософія Західної Європи. 2. Схоластика як особливий тип культури. 3. Тома Аквінський (томізм): вчення про Бога, світ і людину; теорія подвійної істини. 4. Філософська полеміка номіналізму та реалізму.</p>	2
<p>Знати: історичні етапи становлення світоглядних позицій доби Відродження</p> <p>Вміти: аргументовано захищати свою позицію стосовно вчень епохи Відродження</p>	<p>Тема 5.Філософія Відродження. Лекція №5. План лекції 1. Поняття "Відродження" і характерні риси духовного життя цієї доби. 2. Провідні напрями ренесансного філософствування: гуманістичний антропологізм, платонізм і натурфілософія. 3. Філософські ідеї пізнього Відродження. Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2

1	2	3
	<p>Самостійна робота студентів. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія епохи Відродження. 2. Антропоцентризм, гуманізм та геліоцентризм (Дж. Бруно, Г. Галілей, Н. Копернік, Леонардо да Вінчі). <p>Практичне заняття №5 Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Епоха Відродження в історії Європи: загальна характеристика духовного життя. 2. Провідні ідеї та основні представники ренесансного гуманізму. 3. Особливості ренесансного неоплатонізму та натурфілософії. 4. Філософські ідеї пізнього Відродження. 	8
<p>Знати: історичні етапи становлення світоглядних позицій доби Нового часу</p> <p>Вміти: аргументовано захищати свою позицію стосовно вчень епохи Нового часу</p>	<p style="text-align: center;">Тема 6. Філософія Нового часу.</p> <p>Лекція №6. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Панорама соціокультурних та духовних процесів у Європі Нового часу та особливості розвитку філософії. 2. Методологічні пошуки Ф. Бекона та Р. Декарта. 3. Теорія пізнання Т.Гоббса та Дж. Локка. Скептицизм П.Бейля та Д. Юма. 4. Б. Спіноза та Г. Лейбніц - тотожність і відмінність їх вчень про субстанцію. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів. Звернути увагу на вчення філософів Нового часу:</p> <ol style="list-style-type: none"> а) матеріалістичний емпіризм Ф. Бекона; матеріалізм, метафізика та механіцизм Т. Гоббса; б) раціоналізм, дуалізм, вчення про метод Р. Декарта; в) раціоналізм і пантеїзм Б. Спінози (його вчення про субстанцію); г) сенсуалізм, емпіризм, вчення про первинні та вторинні якості Д. Локка; д) раціоналізм та монадологія Г.В. Лейбніца; 	7
	<p>Практичне заняття №6. Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія Нового часу. Матеріалістичний емпіризм Ф.Бекона. Матеріалізм, метафізика та механіцизм Т. Гоббса. 2. Раціоналізм, дуалізм, вчення про метод Р.Декарта і пантеїзм Б. Спінози (його вчення про субстанцію); 3. Сенсуалізм, емпіризм Дж. Локка, його вчення про первинні та вторинні якості. 4. Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі і Д. Юма. 	2

1	2	3
<p>Знати: сторони пізнавального процесу, їх форми.</p> <p>Вміти: застосовувати знання даної теми у своїй професійній діяльності, в удосконаленні свого професіоналізму, у захисті своєї світоглядної позиції</p>	<p align="center">Тема 7 Гносеологія. Філософія пізнання</p> <p>Лекція №7. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні принципи пізнавальної діяльності. 2. Суб'єкт і об'єкт процесу пізнання. 3. Чуттєва та раціональна сторони пізнання, їх форми. 4. Істина і заблудження. Основні характеристики істини. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі. 2. Підготуватися до контрольної роботи та тестових завдань з даної теми. 3 Звернути увагу на об'єктивність змісту істинного знання та на суб'єктивний характер форм його існування. 	8
	<p>Практичне заняття №7. Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні принципи пізнавального процесу, його сутність та структура. 2. Проблема істини у філософії та науці. 3. Гносеологічний статус практики, її форми, структура та основні функції. Практика як основний критерій істинності знання. 4. Основні методи і форми наукового пізнання. 	2
<p>Знати: зміст основних структурних елементів діалектики.</p> <p>Вміти: застосовувати діалектику як методологію наукового пізнання і практичної діяльності.</p>	<p align="center">Тема 8. Діалектика – всезагальна теорія розвитку.</p> <p>Лекція №8. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Метафізика як вчення про незмінні основи світу. 2. Діалектика як вчення про розвиток і спосіб мислення, її сутність та структура. 3. Закон єдності та боротьби протилежностей. 4. Закон взаємопереходу кількісних та якісних змін. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Звернути увагу на відмінність практичного застосування метафізичного та діалектичного способів мислення. 2. Підготуватися до тестових завдань з даної теми. <p>До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>діалектика, закон, заперечення, категорія, кількість.</i></p>	6

1	2	3
	<p>Практичне заняття №8.</p> <p>Питання</p> <p>1. Поняття розвитку. Метафізична і діалектична концепції розвитку:</p> <p>а) метафізика як вчення про незмінні основи світу. Метафізичні образи розвитку: релятивізм, еkleктика, софістика, скептицизм та догматизм;</p> <p>б) діалектика як вчення про розвиток і спосіб мислення, її сутність та структура;</p> <p>в) історико-філософські форми діалектики; г) об'єктивна і суб'єктивна діалектика.</p> <p>2. Закон єдності та боротьби протилежностей – суть, ядро діалектики:</p> <p>3. Закон взаємопереходу кількісних і якісних змін:</p> <p>а) категорії властивості, якості, кількості, міри; б) стрибок та його види.</p> <p>4. Закон заперечення заперечення. Діалектичне та метафізичне розуміння заперечення.</p>	2
<p>Знати: структуру суспільства і концепції його походження.</p> <p>Вміти: застосовувати отримані знання для формування активної життєвої позиції.</p>	<p>Тема 9. Філософія та сучасний світ: філософія дозвілля, творчості, мови.</p> <p>Лекція №9.</p> <p>План лекції</p> <p>1. Філософія про феномен дозвілля.</p> <p>2. «Дозвілля» у культурі, економіці, релігії, соціальній та індивідуальній психології людства.</p> <p>3. Поняття діяльності; структура, типи та форми діяльності.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів.</p> <p>На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення.</p> <p>Звернути увагу на «дозвілля» у культурі, економіці, релігії, соціальній та індивідуальній психології людства.</p> <p>Питання для самоконтролю:</p> <p>1. Як філософія дозвілля впливає на сучасне суспільство?</p> <p>2. Як творчість сприяє розвитку індивіда та суспільства?</p> <p>3. Як мова впливає на наше сприйняття світу та взаємодію між людьми? Розгляньте філософські концепції мови та її роль у формуванні ідентичності, культурного розуміння та комунікації, зосереджуючись на сучасному контексті.</p>	11
	<p>Практичне заняття №9</p> <p>Питання</p> <p>1. Свідомість – творчість – діяльність. Види творчості.</p> <p>2. Наукова, технічна, художня, філософська творчість.</p> <p>3. Специфіка соціальної творчості.</p> <p>4. Філософія мови сучасного західного світу.</p>	2

1	2	3
<p>Знати: історію філософських думок про кохання; основи теорії гендеру;</p> <p>Вміти: застосовувати навички критичного аналізу та оцінки філософських аргументів, поглядів та теорій, які виникають у контексті філософії кохання та гендеру.</p>	<p>Тема 10. Філософія кохання (статі), філософські основи теорії гендеру.</p> <p>Лекція № 10 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософська таємниця кохання та розмаїття його «визначень». 2. Десоціалізоване «кохання» та соціалізовані «секс», «родина», «шлюб», «сексуальна розпуста» тощо. 3. Філософські основи теорії гендеру. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів. При вивченні даної теми на основі рекомендованої літератури підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення. Звернути увагу на з'ясування гендерної рівності/ нерівності в суспільстві. Підготуватися до тестових завдань з даної теми. До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>гендер, стать, фемінізм, кохання.</i></p>	11
	<p>Практичне заняття №10. Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблематика статі: виникнення та генеза. 2. Філософія кохання. Соціологія кохання. 3. Чоловік та жінка у розмаїтті проявів психології кохання. 4. Гендер як соціальна стать. 5. Гендерні аспекти української культури. 	2
<p>Знати: місце економіки в системі суспільних відносин та її духовні виміри.</p> <p>Вміти застосовувати філософські знання для осмислення основ економічного буття як однієї із найважливіших сфер життя людини і суспільства.</p>	<p>Тема 11. Філософія економіки.</p> <p>Лекція № 11. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економіка як специфічна сфера суспільного життя. Економіка та економічна поведінка. 2. Економічна культура людства (різновиди, моделі, принципи, прояви). 3. Феномен ринку, ринкової економіки. Підприємництво як «філософія» економіки. 4. Неоекономіка (постекономіка) як нова соціальна реальність. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів. На основі рекомендованої літератури підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі. Звернути увагу на з'ясування параметрів практичної філософії підприємця.</p>	11

1	2	3
	<p>Підготуватися до тестових завдань з даної теми. До даної теми потрібно знати визначення таких понять <i>економіка, економічна ідеологія, економічна психологія, : економічна свідомість, конкуренція, ринок, підприємництво</i></p>	
	<p>Практичне заняття №11. Питання 1. Людина як homo economicus. Феномен економічної ментальності людини. 2. Практична філософія підприємця. Конкуренція як форма вирішення протиріч між людьми в процесі підприємницької діяльності. Людиновимірна сутність економіки. 3. Міжнародні економічні відносини, їх сутність та суперечливий характер.</p>	2
<p>Знати: сутність психології споживача; структурні елементи та функції психології споживача.</p> <p>Вміти: аналізувати мотивації споживачів; критично оцінювати споживацьку культуру; розуміти етичні аспекти споживацької поведінки.</p>	<p>Тема 12. Філософський аналіз психології споживача. Лекція № 12. План лекції 1. Філософський аналіз психології споживача. 2. Психологічні фактори, що впливають на споживача. 3. Вплив психології споживача на економічні процеси. 4. Філософські аспекти вивчення споживчої поведінки та їх відношення до економіки. Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів. При вивченні даної теми на основі рекомендованої літератури підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі. Звернути увагу на з'ясування структурних елементів та функцій психології споживача. Підготуватися до тестових завдань з даної теми. До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>Споживач, психологія споживача, мотивація, уявлення, поведінка споживача, брендування, споживацька культура.</i></p>	11
	<p>Практичне заняття №12. Питання 1. Фактори що впливають на мотивацію споживачів при придбанні товарів або послуг. 2. Основні аспекти психології споживача, таких як мотивація, уявлення, перцепція, вподобання, установки та прийняття рішень. 3. Вплив маркетингу на психологію споживача. 4. Споживацька культура та ідентичність. 5. Філософські підходи до аналізу психології споживача.</p>	2

1	2	3
<p>Знати: основні ідеї та концепції, які досліджуються в філософії бізнесу, такі як етика бізнесу, корпоративна соціальна відповідальність, сталість та соціально-екологічна вимірваність.</p> <p>Вміти: аналізувати етичні та соціальні аспекти бізнесу; розробляти стратегії для збалансованого розвитку бізнесу та задоволення потреб суспільства.</p>	<p>Тема 13. Філософія бізнесу та її психологічні виміри. Лекція №13 План лекції 1. Основи філософії бізнесу: історичний огляд, основні концепції та теорії. 2. Етичні та моральні аспекти бізнесу: поняття етики та моралі, їх вплив на бізнес-практики. 3. Філософські підходи до управління бізнесом: концепції та теорії, що визначають філософський підхід до управління бізнесом. Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p> <p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення. Звернути увагу на філософські аспекти маркетингу. Підготуватися до тестових завдань з даної теми. До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>етика бізнесу, корпоративна соціальна відповідальність, сталість, соціально-екологічна вимірваність, мотивація, лідерство.</i></p> <p>Практичне заняття №13. Питання 1. Основні концепції та теорії філософії бізнесу. 2. Філософсько-психологічні аспекти бізнесу (мотивація, лідерство, комунікація, прийняття рішень та співпраця). 3. Етичні виміри управління бізнесом. 4. Філософські аспекти маркетингу: поняття та теорії маркетингу, їх відношення до філософії.</p>	<p>2</p> <p>11</p> <p>2</p>
<p>Знати: сутність культури, її структуру і функції.</p> <p>Вміти: застосовувати отримані знання для обґрунтування своєї соціально-політичної позиції.</p>	<p>Тема 14. Філософія культури. Лекція №14 План лекції 1. Культура як суспільне явище, її сутність, структура та функції. 2. Конкретно-історичні типи існування культури. 3. Класове, національне та загальнолюдське в культурі. 4. Людина як творець та творіння культури. Ідеал культурної людини. Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p> <p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі.</p>	<p>2</p> <p>11</p>

1	2	3
	<p>Звернути увагу на суттєві відмінності Західного і Східного типів культур.</p> <p>Підготуватися до тестових завдань з даної теми.</p> <p>До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>духовна культура, контркультура, культура, масова культура, матеріальна культура, субкультура.</i></p>	
	<p>Практичне заняття №14</p> <p>Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття культури. Культура як засіб та форма б'єктивації людської свідомості. 2. Предметна і особистісна форми існування культури. 3 . Спадкоємність та новаторство у розвитку культури. 4. Культура як спосіб буття людини. 	2
ВСЬОГО:		180 / 6

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

основні:

1. Ібн Сіна. Середньовіччя і Відродження. Книга спасіння. Логіка. Фізика. Метафізика. Темпора, 2020. 592 с.
2. Історія релігій в Україні: актуальні питання / під ред. Л. Филипович. Львів: Логос, 2019. 252 с.
3. Іщенко Ю.А. Філософські основи наукових досліджень. Київ: Інтерсервіс, 2019. 240 с.
4. Колодний А.М. Релігія в історії і духовності українців. Київ: УАР, 2019. 264 с.
5. Лорка Ф.Г. Чотири короткі п'єси / пер. та вступ Д. Дроздовський. К.: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 64 с.
6. Лютий, Тарас Пригоди філософських ідей Західного світу (від давнини до сучасності). К.: Темпора, 2019. 384 с.
7. Марк Валерій Марціал. Епіграми. / пер. з латини. Львів: Апріорі, 2020. 152 с.
8. Марк Тулій Цицерон. Про закони. Про державу. Про природу богів / пер. з латини Володимира Литвинова. Львів: Апріорі, 2020. 392 с.
9. Марсель Енаф. Ціна істини: дар, гроші, філософія / пер. з фр. Олексія Панича К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. 512 с.
10. Маскевич О. Л. Філософія: опорний конспект лекцій. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2019. 68 с.
11. Маскевич О. Л. Філософія: опорний конспект лекцій. Електронні дані. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2019. URL: http://10.0.2.150/docs/2020/16_2020/Filosofia OKL.pdf.
12. Науковий щорічник «Історія релігій в Україні» / упоряд. та науковий редактор Сергій Шумило. Львів: Логос, 2019. Вип. 29. 372 с.
13. Ніцше Ф. Німецька класична філософія. Ранкова зоря. Думки про моральні пересуди / пер. Тарас Лютий. К.: Темпора, 2018. 800 с.
14. Основи філософії / [Л.О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич]; за ред. М. Ф. Шмиголя. Електронні дані. Київ: Центр учбової літератури, 2017. URL: http://10.0.2.150/docs/CUL/Osnovy_filosofii_Shmygol.pdf.
15. Платон. Держава. / пер. з давньогр. Дз. Коваль. Київ: «Орієнтир», 2017. 336 с.
16. Пліній Молодший. Вибрані листи / пер. Андрія Содомори. Львів: Апріорі, 2018. 184 с.
17. Релігієзнавство: навчальний посібник / наук. ред. Д.В. Брильов. Вид-во: Дух і Літера, 2020. 328 с.
18. Рене Генон. Криза сучасного світу. Вид-во: Пломінь, 2020. 212 с.

19. Русо Ж.-Ж. Вибрані трактати. / пер. з фр., вступ. стаття, комент. і прим. О. Йсипенка, О.Хоми; відповід. ред. О.Хома; худож.-оформлювач О. Гугалова-Мешкова. Харків: Фоліо, 2018. 603 с.
20. Савельєва М.Ю. Соціокультурні передумови трансформації методології науки: монографія. К.: Четверта хвиля, 2020, 220 с.
21. Сенека Луцій. Анней Діалоги / пер. з лат. Андрій Садомора. Львів: Априорі, 2016. 320 с.
22. Сергій Пролєєв. Апологія вад (Апологія пороков). Вид-во: Дух і Літера, 2019. 384 с.
23. Сергій Пролєєв. Соціальна і політична філософія. Влада і суспільство: постмодерна перспектива. Вид-во: Дух і Літера, 2021. 360 с.
24. Соціальна відповідальність як основна цінність інституалізації сучасного суспільства / відп. ред. Анатолій Єрмоленко. К. 2016. 304 с.
25. Тарас Лютий. Пригоди філософських ідей Західного світу. Вид-во: Темпора, 2019. 384 с.
26. Толерантність на кордонах Європи: вимір для України / упоряд. І. Вегеш, М. Колодій. Вид-во: Ужгородський національний університет, 2019. 145 с.
27. Туманов П. Под грифом секретности. Самые опасные учения, секты и культы. Х.: Виват, 2019. 224 с.
28. Філіп Меланхтон. Фенікс Реформації. Вид-во: Дух і Літера, 2020. 328 с.
29. Філософія : практикум / [С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Шубелка, Ю. С. Юшкевич]. Електронні дані. Київ : Центр учбової літератури, 2017. URL: http://10.0.2.150/docs/CUL/Praktykum_z_filosofii.pdf.
30. Філософія : опорний конспект лекцій / авт. Л. П. Морозова. Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. 70 с.
31. Філософія : опорний конспект лекцій / авт. Л. П. Морозова. Електронні дані. Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. URL: http://10.0.2.150/docs/45_2015/Filosofiya_okl.pdf.
32. Філософія: підручник: для студентів вищ.навч.закл. За ред. Л.В. Губерського [та ін.]. Вид. 2-ге, перероб. і доп.. Харків: Фоліо. 2018. 620 с.
33. Філософія: підручник. (ВНЗ І-ІІІ р.а.). О.Л. Воронюк 3-є вид., переробл. та допов. К. : ВСВ «Медицина». 2018. 216 с.
34. Філософія: підручник. О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право. 2018. 432 с.
35. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини та її меж : вступ до філософської антропології як метаантропології : навч. посіб. зі словником / під ред. Н. Хамітова. 4-те вид., переробл. та доп. Електронні дані. Київ : КНТ, 2016. URL: http://10.0.2.150/docs/CUL/Istoriya_filosofii_Hamitov.pdf.
36. Шепетяк Олег Михайлович. Історія релігій. Том другий. Жовква: Місіонер, 2019. 608 с.

додаткові:

1. Аврелій Марк. Наодинці з собою / пер. з грецької Ростислав Паранько. Львів: Апріорі, 2018. 184 с.
2. Антропологія релігії: порівняльні студії від Прикарпаття до Кавказу / упор. Кетрін Ваннер, Юлія Буйських. Вид-во: Дух і Літера, 2019. 440 с.
3. Валле Віра. Жага свободи. Київ: Видавець Олег Філюк, 2017. 312 с.
4. Гесіод. Походження богів. Роботи і дні. Щит Геракла / пер. Андрій Садомора. Львів: Апріорі, 2018. 136 с.
5. Грецька епіграма в перекладах Андрія Содомори / упоряд. Маркіян Домобровський. Львів: Апріорі, 2017. 240 с.
6. Домінік Веннер. Самурай Заходу. Бrevіарій непокірних. Вид-во: Пломінь, 2019. 248 с.
7. Евола Юліус. Історія філософії. Новий час (XX – XXI ст.) / пер. з російської Альони Мельник. Київ-Мена: Домінант, 2016. 140 с.
8. Жорж Дюмезіль .Мітра-Варуна: нарис про дві індоєвропейські репрезентації суверенітету. Вид-во: Пломінь, 2019. 248 с.
9. Романовський О., Пономарьов О., Ніколає І. Два аспекти філософії лідерства. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2020. № 1. С. 58–67.
10. Сенека Л.А. Моральні листи до Луцілія / пер. Андрія Садомори. Львів: Апріорі, 2017. 552 с.
11. Томас Джефферсон. Світло і свобода. Роздуми про прагнення до щастя. Вид-во: Літера Нова, 2019. 177 с.
12. Халіков Руслан. Традиція і традиціоналізм. Вид-во: Альманах, 2020. 336 с.
13. Хамітов Н., Крилова С. Філософська публіцистика як мужність відкритості іншому: актуальність для академічної освіти і науки. *Вища освіта України*. 2019. № 1. С. 12–21.
14. Шелковая Н. Роздуми філософа про парадокси у сучасній вищій освіті в Україні. *Вища школа*. 2020. № 2. С. 73–83.
15. Юрген Тринкс. Філософія Марія Фюрст / пер. з нім. Вахтанґа Кебуладзе. К.: ДУХ І ЛІТЕРА , Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського. 2018. 544 с.

інтернет-ресурси:

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
2. <https://www.library.vn.ua> – Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. В. Отамановського.